

GRIT

Tekst: Elly Vogelaar
Foto's: Aviculture Europe

Aangezien ze geen tanden hebben, hebben alle vogels een spiermaag om de taak van de tanden over te nemen. Het grit dat aanwezig is in de spiermaag, helpt mee om het voedsel te vermalen, zodat het beter verteerd kan worden.

**Rechts: Hoenders hebben geen tanden, zoals u ziet.
Foto: Dirk de Jong.**

Er is wel eens verwarring over de benaming 'grit'. Vooral kippenliefhebbers denken bij het woord grit meestal aan gemalen schelpen, in hoofdzaak dienende om te voorzien in de kalkbehoefte voor de vorming van de eischaal. Met grit hebben schelpen in feite maar weinig uit te staan, want onder grit valt eigenlijk te

verstaan: harde steentjes, die geen dienst doen voor de kalkvoorziening, maar een hulpbron zijn voor de spiermaag, zodat het voer beter verteerd. Uit proeven is gebleken, dat kippen die geen grit in hun spiermaag hebben, veel meer voer gebruiken dan kippen die over voldoende grit kunnen beschikken. Met deze wetenschap in gedachten is het dus van belang, dat we zorgen, dat onze dieren voortdurend over het eigenlijke grit kunnen beschikken.

Links: Grit voor kippen.

Hoenders

Kippen hebben iets nodig om hun voer te malen. Het aanwezig zijn van deze maalstenen in de spiermaag voorkomt onnodige spijsverteringsstoornissen en zorgt daarbij ook voor een meer volkomen vertering. Grit dat gemakkelijk in zuren oplosbaar of te zacht is, waardoor het

spoedig opslijt, heeft geen waarde voor vermalingsdoeleinden. Gemalen oesterschelpen zijn waarschijnlijk de beste calciumbron voor de vorming van eierschalen, juist omdat ze zo vlug en gemakkelijk oplossen, maar als 'grit' zijn ze waardeloos. Feitelijk is ieder grit dat snel oplost, ongeschikt als vermalingsgrit. Grit moet hard en scherp zijn om graan, gras en ander vezelig materiaal fijn te kunnen malen.

Een vrij lichtgekleurd of glanzend granietgrit is ongetwijfeld het meest bruikbaar, omdat het de aandacht van de kippen trekt en tegelijkertijd hard en scherp is. Hoenders hebben een sterk instinct om glinsterende dingen op te pikken, daarom pikken ze bijvoorbeeld in ringen en zullen ze stukjes steenkool opeten, hoewel dat laatste ook te zacht is voor bruikbaar grit.

**Links: Geen tanden, dus grit nodig.
Foto: Monique de Vrijer.**

Rechts onder: De kleinste maat grit (vogelgrit) is heel geschikt voor kuikens.

Het instinct om grit te eten schijnt een van de sterkste, erfelijke eigenschappen van hoenders te zijn. Kuikens, die geen grit krijgen, zijn toch geneigd om strooisel of ander vezelachtig materiaal op te eten. Als dat dan door de ingewanden gaat zonder fijn gemalen te worden, kunnen deze beschadigd worden en kunnen zelfs bloedingen ontstaan. Daarom moet u aan kuikens die op houtmot of dergelijk bodemstrooisel worden opgefokt, altijd wat grit (bijv. de kleinste maat, vogelgrit) ter beschikking stellen. Hetzelfde geldt voor kippen die niet over voldoende uitloopruimte beschikken. U kunt grit geven in een aparte bak of gedoseerd over het voer.

Boven: U kunt af en toe een klein beetje kuikengrit door het voer mengen. Als de kuikens ouder zijn, kunt u wat grit door het strooisel strooien; ze scharrelen graag en vinden het wel. Het wordt opgenomen naar behoefte.

Watervogels

Ook voor eenden en ganzen is grit belangrijk bij de spijsvertering. Normaal gesproken vinden ze zelf wel voldoende steentjes om het plantaardig voedsel te

kunnen vermalen en hoeft u geen extra grit te geven. Maar als uw watervogels in een afgesloten ruimte worden gehouden is het raadzaam om steeds een bakje grit in een hoekje te hebben staan; hieruit pikken ze dan zelf wat ze nodig hebben. Of strooi af en toe wat grit over hun voer; hiervoor is hetzelfde grit te gebruiken als de kippen eten.

Rechts: Ook eenden hebben geen tanden. Foto: Dirk de Jong.

Maar hoe zit dan met ganzen? Misschien is het u ook wel eens opgevallen dat ganzen wél tanden hebben. Al lijkt (en voelt!) het soms wel zo, toch zijn dit geen echte 'tanden'. Ze worden gebruikt bij het grazen, maar zijn niet geschikt om voedsel te vermalen. Dat gebeurt in de spiermaag, waarbij grit en grof zand onmisbaar is om het gras te verteren. Dus ook voor ganzen die in een afgesloten ruimte gehouden worden, geldt dat ze een bakje met grit op prijs zullen stellen.

Links: Foto Stefanie Ketelaars.

Duiven

Ook duiven hebben grit nodig in de spiermaag om graan en zaden goed te kunnen verteren. Vooral als uw duiven niet over vrije uitvlucht beschikken, moet

u er voor zorgen dat er altijd volop grit ter beschikking is. Duiven krijgen grit en mineralen bij voorkeur aangeboden in aparte bakjes.

Links: Duiven die over vrije uitvlucht beschikken zoeken zelf naar kalk en grit.

Foto: Mick Bassett.

Links: Duivengrit.

Onder: Duivengrit en –mineralen in aparte bakjes.

Kalk

Natuurlijk hebben leggende hennen wel extra calcium nodig. Een dier wat niet voldoende van kalk voorzien wordt, kan dun- of zwakschalige eieren leggen, en zelfs de vervelende eigenschap om eieren op te eten kan een gevolg van kalkgebrek zijn. Niet alleen kippen, maar ook eenden en ganzen kunnen heel wat eieren leggen en hebben dus in de legperiode een hogere behoefte aan calcium. Als uw dieren echter gevoerd worden met een speciaal voer voor leggende hoenders c.q. watervogels, moet het normaal gesproken niet nodig zijn om extra calcium te verstrekken. Mocht u toch merken dat de eischalen niet stevig genoeg zijn, kunt u ze als extra bijv. gebroken oesterschelpen geven.

Links: Dit is ongeveer het fijnste formaat, aanbevolen voor duiven; nog kleiner en het zou de spiermaag te snel passeren. Een 'luke' mengsel; diverse ingredienten zijn te onderscheiden: zoals zeeschelpen, oesterschelpen, roodsteen (een natuurlijk mineraal, bedoeld als siliciumbron, voor de veeropbouw), zeealgenkalk, maagkiezel, houtskool en silex-steentjes.

Gemakkelijk

Het grit wat tegenwoordig door dierenspecialisten en voederhandels aangeboden wordt is vrijwel altijd een mix van oplosbare en niet-oplosbare steentjes, zoals roodsteen, houtskool, kiezeltjes én gecombineerd met stukjes oesterschelp. Deze gritmengsels kunnen het hele jaar door gegeven worden; de dieren pikken er wel uit wat ze nodig hebben. Geef het ze in een aparte bak (kippen, watervogels) maar zorg ervoor dat het schoon en

vers blijft. Duiven geeft men meestal elke dag een vers portie.

Deze gritmengsels zijn verkrijgbaar in verschillende fijnheid en zodoende geschikt voor hoenders, watervogels of duiven. De samenstelling is in grote lijnen gelijk, maar sierduivengrit is vaak het meest gevarieerd van samenstelling.